

Vervolg van pagina 173

te maken met mijn naar ik meen terechte ongerustheid op dit gebied. Ik heb namelijk nogal wat slechte ervaringen als het over fusies gaat. De eerste betrof het landelijk samenwerken van de diverse veilingen in de land- en tuinbouwsector in Nederland. De kleine telers hoefden zich geen zorgen te maken volgens prof. C. Veerman, die leiding gaf aan dit fusieproces. Het werd een mislukking. De tweede ervaring betreft de honingzemerij Het Zuiden. De samenwerking met een andere partner leidde tenslotte tot een faillissement. Het was de reden waarom ik als voorzitter van de NCB/ZLTO ben gestopt. Ik had er geen plezier en geen zin meer in en dan moet je er niet mee doorgaan. De derde ervaring betreft het landelijk Proefbedrijf te Hilvarenbeek, de Ambrosiushoeve. Het moest opgaan in PPO-Bijen, gevestigd aan de WUR te Wageningen. Resultaat: voor de doorsnee-imker

blijkt de drempel vooralsnog te hoog. Mijn laatste ervaring betreft het verschijnsel LTO-Nederland. Dat moest drie landbouworganisaties in zich verenigen. Het is niet gelukt. Er is gaandeweg weer een nieuwe 3-deling ontstaan. Ik heb dus zo mijn zorg over de effectiviteit van fusies. En dat geldt ook voor de op 1 april jl. bereikte fusie tussen drie van de vier imkerbonden. Dat wil niet zeggen dat ik niet van harte wens dat het de nieuwe organisatie goed mag gaan.'

176

Amerikaans vuilbroed

Gevallen of vermoedens van Amerikaans vuilbroed (AVB) moet altijd gemeld worden bij de AID te Kerkrade: 045-54 64 185.

In 2004 en 2005 relatief weinig gevallen van spuutschade

Henk van der Scheer, voorzitter Werkgroep Bijen en Bestrijdingsmiddelen

In 2004 en 2005 waren er opmerkelijk weinig schade meldingen. In reactie op de vele schadegevallen in 2003 ondernam de Bijenhouderij via de Bedrijfsraad actie richting het College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen (CTB) om de toelating van dimethoaat op aardappel te beperken. Ook werden de minister van LNV en het bestuur van Nefyto, de overkoepelende organisatie van de bestrijdingsmiddelenfirma's, benaderd om de toelatingsprocedure van bestrijdingsmiddelen aangevuld te krijgen met een postregistratiesysteem. De actie richting het CTB had succes; de andere actie niet.

Werkwijze Werkgroep

Bijensterftes die volgens de getroffen imkers veroorzaakt zijn door bestrijdingsmiddelen, worden sinds 1990 jaarlijks door de imkerorganisaties geïnventariseerd. De gegevens zijn afkomstig van vrijwillige meldingen. Daarbij gaat het zowel om ongeoorloofd gebruik (waarop wordt gecontroleerd door de AID) als om eventueel geoorloofd gebruik dat niettemin tot schade leidt en dat dus nadere regulering behoeft. De aldus verzamelde gegevens worden jaarlijks geëvalueerd door de werkgroep Bijen en Bestrijdingsmiddelen waaraan o.a. deelnemen het CTB, de Plantenziektenkundige Dienst (PD), de Algemene Inspectiedienst (AID), PPO-Bijen, LTO-Nederland en de Bijenhouderij. Doel van dit alles is om de gebruiksvoorschriften van de betreffende

bestrijdingsmiddelen indien nodig aan te scherpen.

Dimethoaat

De toelating van dimethoaat is eind 2005 zodanig gewijzigd dat het middel jaarlijks niet meer na eind juni op aardappel mag worden toegepast. Het kan overigens nog wel even duren (mogelijk tot juli 2007) voordat deze wijziging op alle etiketten is doorgevoerd. Het CTB zal Nefyto informeren over deze wijziging.

Postregistratiesysteem is ongewenst

In Nederland hanteren we het systeem van vrijwillige meldingen van spuutschade. In Engeland en Wales kent men daarentegen als onderdeel van de toelatingsprocedure een

Spuutschade. Foto: AID

postregistratiesysteem. Dat houdt in dat na toelating van een nieuw bestrijdingsmiddel dit via monitoring in de praktijk wordt onderzocht op (bij)werkingen ten aanzien van 'wildlife' waaronder incidenten met bijensterften. Treedt naar de mening van de experts spuitschade op en dus financiële schade (voor imkers), dan wordt deze schade uit een fonds vergoed. De Bijenhouderij is voorstander van zo'n systeem, vandaar de actie die werd ondernomen richting de minister van LNV en richting Nefyto. De minister wil echter het toelatingsbeleid uitvoeren op een wijze die zoveel mogelijk aansluit bij de Europese regels. Hij acht het daar bovenop stapelen van een aanvullende nationale procedure ongewenst. Wel beveelt hij aan om het aanbod van Nefyto te omarmen om in voorkomende gevallen samen een betere, duidelijker etikettering op te stellen. Voorts stelt de minister dat extra communicatie naar de gebruikers van bestrijdingsmiddelen via o.a. LTO-Nederland zou kunnen helpen. In dat kader is een interview met Henk van der Scheer geplaatst in Nefytobulletin 11(2):2-3;2005 onder de titel 'Wees zuinig op de bijen - Spuitschade bijenvolken meestal goed te voorkomen'.

Spuitschadegevallen in 2004 en 2005

In januari 2005 is de werkgroep door omstandigheden niet bijeen geweest om de meldingen uit 2004 te bespreken. Die meldingen zijn daarom samen met die uit 2005 besproken op 30 januari 2006. Alle meldingen van spuitschade bij de imkerorganisaties zijn ook gemeld bij de AID. Voorts heeft nog een aantal imkers wel melding gedaan bij de AID, maar niet bij één van de imkerorganisaties.

In 2004 werden vijf gevallen van spuitschade gemeld bij de AID, waarbij het in één van de vijf gevallen ging om drie naburige imkers. In 2005 werd door 26 imkers spuitschade gemeld bij de AID. De AID laat monsters dode bijen onderzoeken op een aantal bestrijdingsmiddelen die in aanmerking zouden kunnen komen als veroorzaker van de sterfte. Ook wordt in voorkomende gevallen het stuifmeel in de klompjes aan de poten van de dode bijen gedetermineerd en worden zo nodig de dode bijen onderzocht op veroorzakers van ziekten.

In nogal wat gevallen kon de oorzaak van de sterfte niet worden vastgesteld, omdat geen giftige stoffen werden aangetroffen in de bijen en ook geen ziekteverwekker. In een aantal gevallen kon dimethoaat worden aangetoond in de monsters dode bijen, maar kon geen dader worden achterhaald. In één van die gevallen waren maar liefst dertig volken betrokken. In al die gevallen is het onderzoek door de AID zonder resultaat afgebroken. In zes gevallen is door de AID proces-verbaal opgemaakt. Drie daarvan betrof vergiftiging door dimethoaat, twee door parathion-methyl en één door chloorpyrifos. In dat laatste geval waren de bijen opzettelijk vergiftigd in verband met overlast. In 2005 gaven twee imkers aan dat Steward (bevat de werkzame stof indoxacarb) gespoten over fruitbomen mogelijk de veroorzaker was van de sterfte. In 2004 bleek echter uit onderzoek door PPO-Bijen dat dit middel in een normale bedrijfsvoering geen sterfte veroorzaakt, aldus J. van der Steen in Bijen 14(9):241;2005. Omdat de verdenking een toegelaten middel betreft, breekt de AID het onderzoek in dat geval

af. Dat geldt ook voor de melding waarin een combinatie van de onkruidbestrijdingsmiddelen Starane 200 (bevat fluroxypyr) en Primus (bevat florasulam) tegen paardebloemen werd verdacht door de imker en in een andere melding deltamethrin gespoten op aardbeien. Al die middelen zijn toegelaten en veroorzaken bij normaal gebruik geen bijensterfte.

Bij gepraat (49)

Eric Blankert, voorzitter ABTB

In de week van 18 tot 24 september wordt Wageningen omgedoopt tot City of insects. Dat is althans het plan van de leerstoelgroep Entomologie die met dit initiatief de Academische Jaarprijs in de 'Battle of the Universities', een wedstrijd tussen 13 universiteiten, hoopt binnen te halen onder het motto 'Geen leven zonder Insecten'. De winnaar van deze prijs, een initiatief van NRC Handelsblad en de onderzoeksorganisaties KNAW en NWO, wordt op 1 juni bekend gemaakt. Volgens professor Marcel Dicke zijn de reacties op de oproep om activiteiten te organiseren zo groot dat het plan niet de prullenbak ingaat als ze de prijs niet krijgen. De entomologen willen de Rijnstad een week lang in de ban van de insecten brengen en denken daarbij ondermeer aan een insectenfilmfestival, insectenkunstmanifestaties, een insectenconcert, insectenmaaltijden, etalagewedstrijden en een open dag van de universiteit. Ook organisaties als de Vlinderstichting en gemeente werken mee. Belangstellenden kunnen kijken op www.academischejaarprijs.nl/wageningen of informatie krijgen bij marchel.dicke@wur.nl

Binnen de Nederlandse Commissie voor Bijenproducten is onder leiding van J. Kamps nader onderzoek gedaan naar de wettelijke eisen met betrekking tot houdbaarheid van honing. Volgens de nieuwe Europese richtlijn mag het vochtgehalte van honing niet hoger zijn dan 20%. Een uitzondering is gemaakt voor honing van de struikheide. Deze honing mag een vochtgehalte hebben van maximaal 23%. Wettelijk is ook vastgesteld dat de maximale houdbaarheid van honing bij kamertemperatuur twee jaar is, want tegen die tijd is het HMF-gehalte gestegen tot 40 mg/kg. Een andere wettelijke eis is, dat honing niet in gisting mag verkeren. Voor veel levensmiddelen zijn er wettelijke eisen voor het maximum aantal gisten per gewichtseenheid. Voor honing zijn die er niet. Het tijdstip waarop honing gaat gisten heeft niet alleen te maken met het vochtgehalte, maar ook met de manier waarop honing bewaard wordt. Het is bij tijden best mogelijk dat een honing met een vochtgehalte van 18% onder gunstige omstandigheden drie jaar houdbaar is. Uit jarenlange ervaring is gebleken dat

- honing met een vochtgehalte van 20% honing tenminste drie maanden houdbaar is
- honing met een vochtgehalte van 19% honing tenminste